

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

Видає: Видавництво „Український Рух“.

День 25. квітня 1917. р.

Цей день запищеться в історії визвольних змагань Українців золотими буквами. Дня 25. квітня с. р. вінчиться речеңець, до якого всі свідомі великої історичної ваги Українці віддають свої голоси на уповноважнення президента Союза Визволення України д. Скорописові Іллуковському, що єде як заступник української справи від полонених до Петербурга.

Вагу такого післаництва розуміє кожний Українець, що не кривить душою. Кожний знає, що від ЧИСЛА зорганізованих борців за щастя вільної народу залежатиме успіх нашої справи. Кожний наш свідомий громадянин знає, що від величини громади, яка зіднала спільними змаганнями, буде залежати, чи будемо ми в своїй хаті своїми господарями, чи будемо, як і колись, тільки наймитами.

6000 ГОЛОСІВ уже віддав наш табор на велике діло, але ще стільки полонених Українців, які належать до раштатського табору, не відгукнулося на зазив громади.

Для того обов'язком кожного свідомого справи Українця вказати своєму незрячому братству на важливий історичний момент. Обов'язком кожного, що бажає для себе, для своїх дітей і їх нащадків кращого життя, підписати уповноважнення д. Скорописові. Обов'язком кожного, що не хоче стягнути на себе прокляття цих грядучих поколінь, пристати до гурту, який береться за святе діло добувати права для свого народу.

Тільки великою громадою ми осягнемо визначену мету. Тільки спільним, дружнім змаганням дібомося своїх прав. Тільки тоді будемо вільні, коли цього всіх захочемо.

Тому віддаваймо всії свої голоси. Хай не знайдеться ані одного раба поміж нами!

ром, послали своїх представників на конференцію в якунебудь нейтральну державу.

Російські соціалісти захадали від союзних правителствів не лише права висилання своїх курієвів до союзних держав, але також дозволу від тих правителствів свободного виїзду до нейтральних країн всім тим соціалістам Англії, Франції та Італії, які стоять за миром.

Російські соціалісти страшенно нездоволені тим, що англійське, французьке та італійське правительство заборонили соціалістичним прихильникам мира виїзд до нейтральних країн в той час, коли представники воєнничої та зaborчої буржуазії мають свободу під цим зглядом. Вони їздять, коли і куди захочуть.

Тому захадали російські соціалісти від правителствів Англії, Франції та Італії, щоби вони відтягнули свою заборону. Наколи би ці правителства на це не згодилися, то це приведе до зірвання відносин із ними та примусить російських робітників приступити до переговорів про окремий мир.

Російські робітники є проти того, щоби створити республіку на Французький або Американський лад. Вони хотіть зробити із Росії Союз держав із спільною адміністративною владою та Союзною Радою на чолі.

Рада робітничих депутатів звернула ся до тимчасового правительства, щоби воно повідомило англійське міністерство про те, що російський пролетаріат хоче миру.

Наколи англійське міністерство не прийме на увагу цієї заяви та буде далі продовжувати війну, то російський пролетаріат, не довго вагаючись, приступить до переговорів про окремий мир.

Поки що настрий у народі не дуже протианглійський, але це тому що народ жде, яке становище займе Англія в справі скорого мира.

Наколи панови з Лондону будуть й на далі вести свою політику „війни без кінця“, то можна сподівати ся вибуху протианглійського руху.

Однаке робітництво Росії переконане, що Англія не захоче ризикувати своїми фінансовими та промисловими інтересами в Росії. Очевидно, що наколи би вона ірвала зносини з російським робітництвом, котре тепер є фактичним господарем у державі, то робітництво покористувалося цим і відмовилося б перед Англією узяти на себе ті фінансові обов'язки, які перешли до робітництва як спадщина самодержавної господарки. Англія знає це гарно й тому російське робітництво думас, що Англія згодиться на скорий мир. Адже Англія позиціонувала Росії 2 міліарди карбованців та крім того має великі концесії на Уралі, Україні та на Сибірі.

Думка про те, щоби увільнити ся від англійських концесій та довгу англійському капіталові, дуже скоро ширить ся між російським робітництвом.

Робітничий представник, котрий мав цю розмову з голяндськими робітниками, виїхав звідціля до Англії.

Можливість нової бурі в Росії.

Як мало довір'я має нове тимчасове правительство в Росії, видно з ріжких донесень із Стокгольму.

На основі цих звідомлень можна вважати становище в Росії знов критичним. Ліві радикальні частини громадянства під проводом „большевиків“ Штеганова та Леніна, випустили таку гостру відозву: „Скиньте правительство, як воно хоче знищити здобуті народною кровлю овочі революції. Змова французьких та англійських капіталістів опирається на Мілюкова, Гучкову та компанії, щоби продовжувати варварську війну, та примусити російський народ до нових мільйонових жертв людьми. Цими жертвами думають вони купити Царгород для Гучкових, Сирю для французьких, та Месопотамію для англійських капіталістів. Англійський капітал жадає продовження кривавої купецької

ПЕРЕДПЛАТА:

(Щина одного примірника 2 ф.)
На місяць у таборі 20 ф.
" " поза табором 30 "
" " півроку в таборі 1 м. 20 ф.
" " поза табором 1 " 80 "
" " рік у таборі 2 " — "
" " поза табором 3 " — "

АДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Виходить два рази на тиждень.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Відозва провізоричного російського уряду до народу.

Петербурзька телеграфічна агенція оголосила таку відозву провізоричного уряду до народу:

Розслідивши воєнне становище російської держави та знаючи свої обов'язки супроти краю, провізоричний уряд рішився відкрито й безпосередньо сказати народові цілу правду. Нований уряд лишив оборону краю в величному неладі. Наслідком своєго карігідного безробіття й незручних запорядків спричинив він нелад у наших фінансах, в прохарчуванню, перевозі й доставі муніції для армії. Провізоричний уряд при живій і діяльній підпомозі цілого народу вжме всіх сил, щоб усунути погані наслідки поступовання давнього уряду.

На протягу двох із половиною років війни багацько впalo жертв, але ж край усе ще має перед собою могутнього противника, який держить у своїй руці цілі області нашої держави і все ще в хвилині вродин нашої волі загрожує нам новим наступом. Оборона нашого рідного краю за всяку ціну та увільнення його від ворога, який вдерся в наші граніці—це найголовніше й найважніше завдання наших солдатів, що боронять волю народу. Провізоричний уряд полишає самому народові волю, щоб у повній єдності з нашими союзниками накінець рішив про всі питання, що відносяться до до світової війни, її покінчення.

Але ж він уважає вже тепер своїм правом і обов'язком заявити, що вільна Росія не міркує заволодіти інчими народами, відібрати їм їхню народну спадщину й силу загарбати чужі краї, що він скоріше бажає привести тривалий мир на основі прав народів про самовизначення. Російський народ не змагає до того, щоб збільшити свою внутрішню силу на кошт інчих народів. Він не має метою іоневолювати або понижати якийнебудь народ. В ім'я свободи він усунув кайдани, які давали польський народ.

Але ж російський народ не дозволить, щоб його рідний край вийшов із тієї великої борні пониженим і захитаним у своїх життєвих умовах. Ці принципи будуть основою закордонної політики провізоричного уряду, що виконує волю народа й боронить права нашого рідного краю. Уряд збереже при тому зобов'язання супроти своїх союзників. Провізоричний уряд визволеної Росії не має права замовчувати правди перед народом. Рідний край у небезпеці. Треба натути всіх сил, щоб його вратувати.

Нехай народ відповість на цю правду не пригнобленням, не втратою відваги, але розмахом, який виявляє би одностайну силу народу, додав нам нових сил до боротьби та принес по-

Найближчі цілі російських робітників.

ГАГ, 17. квітня. Цими днями прибув до Голяндії довірений представник російської робітничої партії і познайомив тутешніх соціал-демократів із найближчими цілями російського робітництва.

Російські робітничі організації, каже він, не мають жадного бажання вести далі війну на користь зaborчої політики Англії. Здоровий погляд на цілі цієї війни примушує російських робітників думати про мир із центральними державами.

Російська робітнича партія не хоче допускати до того, щоби російська революція повторила помилки великої французької революції з 1793. року.

Насильне поширення російської революції за межі Росії—не є ціллю робітничої партії. Хай кожний народ сам турбується за своє життя та свою будучину.

В більшості робітництва та військо переходити, що Мілюков мусить уступити зі становища міністра закордонних справ, тому що президент міністрів Львов у питанні закордонної політики склав офіційну заяву майже цілком протилежну заяві міністра Мілюкова *).

В народі росте недовір'я до Мілюкова. На цього дивляться як на знаряд, за якого допомогою Англія хоче осiąгнути свою імперіальну мету.

Робітнича партія буде домагатися як найскоршого міра, тому що вона думас розвязати в найближчім часі питання великої земельної посілості в такий спосіб, щоби цією новою реформою скріпити державу та піднести положення селян.

В цілях скоршого міра російська робітнича партія захадала енергічно, щоби ті соціал-демократії Англії, Франції та Італії, що стоять за ми-

*) Мілюков у своїй заяві повторив усе те, що каже англійське правительство. Він підкреслив, що війна не скінчиться, але будуть знищені центральні держави, Росія завладе Константинополем і Дарданеллами а Англія колоніями і т. ін. Навпаки Львов підкреслив, що російський народ не хоче нічого загарбувати в інших і бажає мира на підставі свободи та незалежності всіх народів Європи.

Чому Англія підирає тимчасове правительство? Англічани воюють із німецькою промисловістю, але їм до цього часу не вдалося ся знищити її. Це причина того, що Англійці не хотять зараз мирити ся.

Рада робітників і солдатів та тимчасове правительство.

Петербург, 15. квітня (Вієтка Петербурзької телеграфічної агенції). Загальний з'їзд ради робітників і солдатів цілої Росії покінчив учора свої наради й ухвалив у справі свого становища до тимчасового правительства такі постанови:

1. провізоричне правительство, яке в часі революції склалося за згодою ради робітників і солдатів, оголосило заяву, яку воно вважає свою програмою. З'їзд визначує, що ця програма містить у засаді політичні жадання російської демократії, і признає, що тимчасове правительство совісно виконало всі обовязки, які воно взяло на себе;

2. з'їзд завважає цілу революційну демократію Росії, щоби вона гуртувалася около ради робітників і солдатів, яка творить осередок організованих демократичних сил, що разом із іншими поступовими силами мають спромогу здати всяку спробу протиреволюції та закрити здобутки революції;

3. з'їзд признає потребу сталої політичної контролі і впливу на провізоричне правительство в тім напрямку, щоби його спонукати до енергічної боротьби з протиреволюційними силами, та щоби його зобовязати до демократизації цілої російської життя і приневодити до загального мира без заборів і без воєнних відшкодувань, а тільки мира, збудованого на основі вільного національного розвитку всіх народів;

4. з'їзд завважає демократію, щоби вона підтримала провізоричне правительство, однак не беручи ніякої відповідальності за його діяльність, так довго, доки правительство намагається скріпити та розвинути здобутки революції й доки провізоричне правительство свою зовнішню політику не захоче повести в напрямку загарбування чужих країв;

5. конгрес звертається з зазивом до революційної російської демократії, щоби вона громадилася около ради робітників і солдатів та щоби вона була готова до боротьби, коли правительство захоче йти проти бажань демократії або не захоче перевезти всіх обовязків, які воно взяло на себе.

Ця резолюція ухвалено одноголосно з оплесками.

Українці в городській думі Київа.

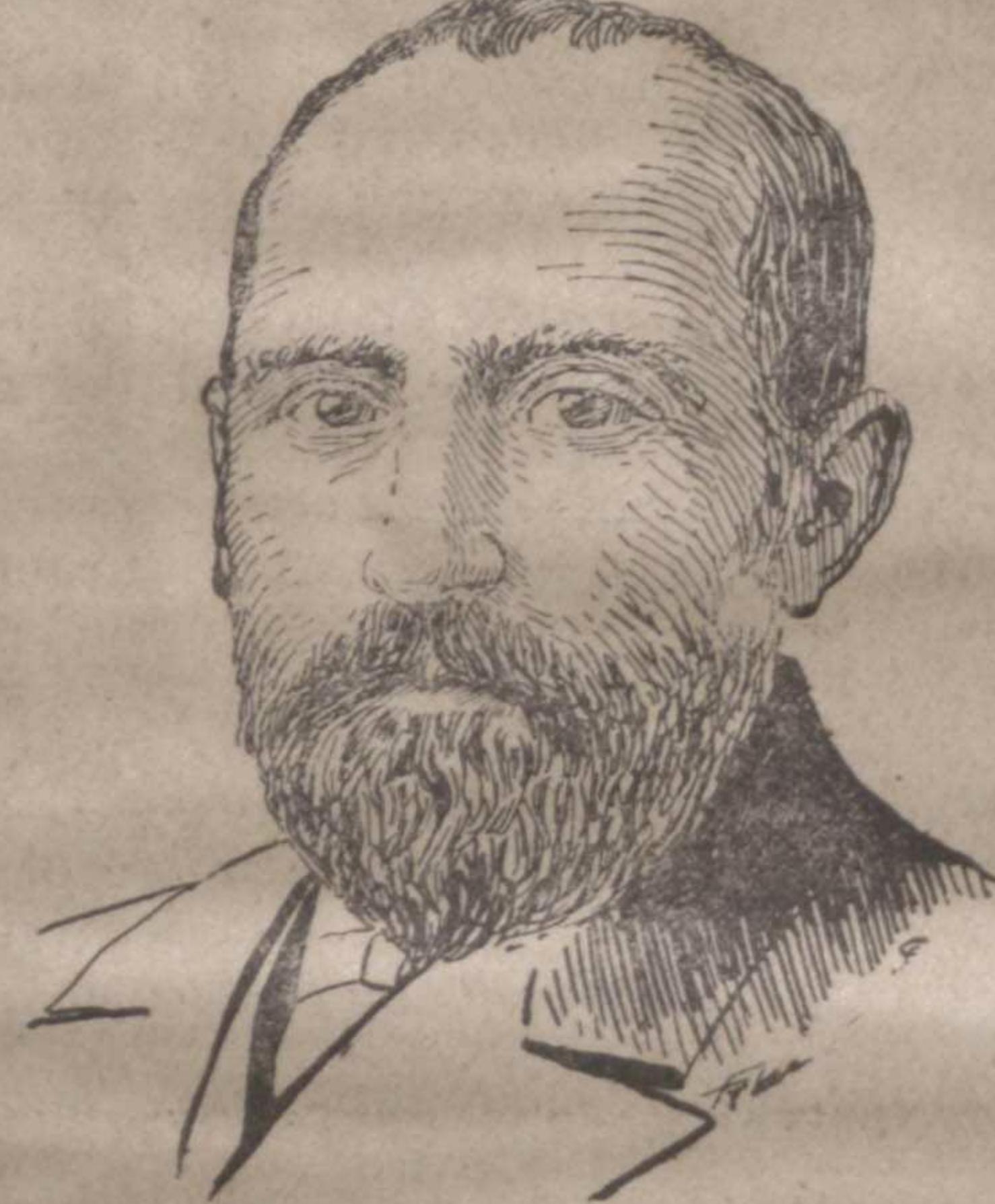
На засіданні городської думи в Київі дnia 3. квітня с. р. прийнято на бажання українських організацій у склад думи чотирох представників від Українців: проф. М. Грушевського, доцента унів. Івана Стешенка,

Лікаря Антоновича й робітника Тертичного. Таким чином київська Дума діждала ся таки представників від Українців, і це для нас дуже важна річ у теперішніх часах, щоб наші люди в юди були й усюди подавали свій голос за наші справи.

те він не розвязує питання українізації нашої школи і ніяк нас, що хочемо повної української школи від долу до верху —вдоволити не може. Ми думаємо, що в такому розумінні поставлять ся до нього й наші люди на Україні, що не вдоволить ся вони такими половинковими розпорядками, а поведуть боротьбу за повну націоналізацію нашого шкільництва!

Перша українська школа в Київі.

Після донесення ч. 68 „Утра Россії“ на засіданні Городської Думи в Київі гласний Ярошевський поставив внесення негайно завести в городській школі імені Сергія Грушевського викладову українську мову. Відомо, що цю школу збудовано на Куренівці заходами проф. Грушевського на гроши, що їх поглишив покійний батько професора. Школа гарна, збудована в українському стилі. Щікаво, що за старого уряду не то що заборонено було вчити по українськи, але й написи не дозволено поставити на школі, щоб ніхто не знат, що вона звязана з ім'ям нашого великого вченого. Часи змінилися.. Городська Дума одноголосно прийняла внесення Ярошевського — і так це буде перша українська народна школа на Україні! За це підуть певні інчи, головно ті, що збудовані на громадські українські гроши — н. пр., школа ім. Котляревського в Полтаві.

Микола Чхеїძე. Провідник російських соціалістів, під упливом якого теперішнє революційне правительство зреєстило своїх заборчих плянів.

Українська мова в школах.

„Кіевская Мысль“ містить у 84. ч., із дня 5. квітня, статтю відомого українського діяча, Володимира Науменка, із якої ми можемо довідати ся, що націоналізація нашої школи на Україні посунула ся трохи наперед. Що правда, дословного розпорядку міністерства в статті не наводить ся, таї і тим, що там сказано, ми не можемо вдоволити ся; але ж поступ усе таки видно. Розпорядок міністерства підносить, що за давнього уряду української мови до школі не тільки не допускалось, що більше, вона була в приниженні й у погорді, а тепер вона повинна заняти почесне місце в школі. Розпорядок вичисляє тимчасові права української мови в школі:

1) в народних школах заводить ся наука українською мовою, при чому права меньшини на свою національну школу забезпечують ся, російська мова є обовязковим шкільним предметом від другого шкільного року;

2) в учительських семінаріях і вчительських інститутах на Україні заводить ся науку української мови, літератури, української історії й географії;

3) у вищих наукових закладах заводять ся катедри української мови, літератури, історії й українського права.

Розпорядок нічого не говорить про українські середні й фахові школи, не говорить про права на українське приватне шкільництво (удержуване земствами, городськими радами, приватними людьми і т. д.), через

Українські товариства відживають!

Пової відживають українські товариства. Як доносить „Утро Россії“ в 68. ч. закрита царським урядом київська „Просвіта“ (1911) почала на новою свою діяльність. Дай Боже, щоб за нею пішли всі інчи „Просвіти“, які сіткою заслали цілу Україну в пореволюційних часах! Буде нам меньче роботи! Вже не потребувати мемо „засновувати“, а просто до роботи приступимо!

Вісти про мир.

Міжнародна соціалістична конференція.

Амстердам, 16. квітня. Голландська делегація міжнародної експозитури постановила вчора віднести ся до Стокгольму, щоб там скликати міжнародну соціалістичну конференцію. Вона вітає всі ті партії, які хочуть за для справи тривалого миру навязати зносини з російським робітництвом.

Лугано (Італія), 17. квітня. Петербурзький кореспондент часопису „Corriere della sera“ доносить про конгрес робітників і солдатів, на котрім деякі промовці нападали на Англію та Францію. Багато промовців балакали про те, що годі вже Росії вигрібати жар із вогню для Англії та Франції. Один солдат при цьому за-

Націоналізація нашого життя.

IV.

Від дивного переходимо до ще дивнішого. Маємо на думці нашу розмовну мову. Мову, якої ми вживаємо між собою, у товариствах, на публічних місцях, у сім'ї, і т. д. Це дуже важна річ — розмовна мова. Подекуди вона рішав про приналежність до тої, або другої нації. От у Австрії при конскрипції (при спісі на населення) про національність і рішав розмовна, товариська мова, якої вживаємо в сім'ї. Чрез те треба нам і про неї забалакати.

У нас розмовною мовою до недавна була виключно російська мова. Українська мова зачала входити в моду що тільки недавно в товариське життя, з того часу, як почало пробуджувати ся наше національне життя, як почали творити ся свої осібні українські касина, клуби, товариства, із 1905. р. Але ще перед війною на сходинах, по клубах, одті було в україн. убрани дівчата чешуть здорово по російськи з убраними в чумерки хлюпцями, по російськи балакають зі собою приятелі на поважні теми, по російськи сварятися за картами, по російськи замовляють від кельнерів їду, по російськи лають прикащиків. Нераз було не знаєш, куди ти попав; дивувшися було, чому н. пр. „Український клуб“ у Одесі так і називається українським, на що тих „українських“ клубів? Щоб раз у місяць почути якуюсь лекцію, прочитану по російськи, хоч і на українську тему, чи що на вечірці побачити українське вбрання та поплескати в руки, як затан-

циють гопака? У цьому напрямі мусить перейти цілковита реформа. Українські клуби мають велике виховниче значення для нашої інтелігенції по містах, але ж там треба повести систематичну боротьбу проти російщини, треба доводити до того, щоб у клубі панувала скрізь українська мова, щоб члени клубів виховувалися на Українців не тільки по ім'ю, а щоб вони були наскрізь Українці.

Це відноситься не тільки до чисто українських товариств, а й до товариств без прикметника: „український“, але таких, що в них є членами Українці. У них, само собою, розмовна мова була російська. Бувало таке, що товариство складалося наскрізь із Українців, що були в ньому й люди національно свідомі, люди з досить широким розумінням, що таке українство,—а товариство на зверх було таки російське. Не раз досить було тільки одному-двоє людям піднести голос, розяснити, як і що, і товариство могло перемінити свою назаворхні форму, могло стати українським, але ж у нас до цього дивним дивом не привезували нікого значення, ніхто ніколи з цею справою не виступав, то й так лишалося ся по старому. Пробуджувало ся в членів українство тоді, як заспівав було хто в товаристві українську пісню. Всі було співати, а то й плачут. А скінчиться пісня—зараз сиплють ся похвали:

— Прелест! Ето, панімаєте, чудо—еті наші малоросійські пісні. Всі він одн народ не обладає такім шикарним пісням!

І підуть вам похвали нашої пісні—по російськи. І ті похвали ллють ся з уст наших людей скрізь, де треба, й не треба. Наше суспільство вже встигло збити ся в гордоші за дія краси нашої пісні. Нікому на обличчі не

виступить румянець сорому зза пісні, навіть перед чужими. Але ж за розмовну мову! Скілько інтелігентів ще й досі червоніть ся, як, забувши ся, скаже що несмішне, некарикатурне, нежартовливе й непохабне—по українські в товаристві інтелігентів, або в якому клубі! Червоніть ся, немов просить вибачення за свою „глупоту“ та за „неінтелігентність“.

По нашій думці на Україні чим даліш, то більш мусять щезати всякі „українські“ клуби, „українські“ товариства, „українські“ спілки і т. д. Вони просто будуть клубами, товариствами, спілками, без прикметника „українські“, бо вони самі собою розуміють ся, що на Україні вони українські бути мусять. „Українські“ товариства, спілки, клуби можуть бути н. пр. в Москві, в Петербурзі, в Ризі, в Варшаві, в Відні, в Кракові, в Генсінгфорсі, в Тифлісі,—але не на Україні. На Україні можуть повстати: російські, жидівські, польські, татарські, грекі т. д. клуби, товариства—товариства національних меншин, не національної більшості, та що то й як більшості! До цього мусимо приклади своїх рук ми, усвідомлені Українці. І дібемось цієї націоналізації товариствого життя таким чином, що скрізь будемо влагати свої прихильників, скрізь будемо перепирати своїх певних людей до управи, скрізь будемо консеквентно проводити українську мову, скрізь будемо агітувати за неї! Скрізь будемо переконувати, що нема чого соромити ся й, що вона нічим не гірша від російської, що нею можна теж висказати всі свої думки й почування, що в цій мові є досить велике й гарне письменство, що не тільки українська пісня гарна, але й мова нічого собі, також гарна!

явив, що військо зараз таки кине зброю, як тільки того зажадає петербурзький комітет робітників та солдатів.

Мирове предложення осередних держав Росії.

Німеччина й Австрія предложили в напівурядовій дорозі мир новому урядові Росії, як немов відповідь на офіційну заяву російського уряду до російського народу, яку ми подаємо на іншому місці в нашій часописі.

Заяви видали обі держави: й Німеччина, й Австрія. В заявах підносять ся, що російська заява в найголовніших точках годить ся з поглядами урядів осередніх держав, що так само бажають почесного мира, як Росія, що осередній держави не бажають, щоб російський уряд вийшов із цієї війни припиненім, що вони не хочуть устравати у внутрішній відносини Росії, і не загрожують новій Росії, та тільки бачать, що Росія все ще стоїть під упливом своїх союзників: Франції й Англії, які хотять при помочі російських солдатів перевести свої заборчі пляни.

Дуже цікава заява Австро-Угорщини, тому ми її подаємо ІІ в цілому:

„Уряд австрійсько-угорської монархії дозвідався про заяву провізоричного уряду Росії, оголошену дня 11. цього місяця. З неї вичитав він, що Росія не має наміру запанувати над іншими народами, загарбати їх національну спадщину й насильно обсадити чужу землю, але що вона хоче довести до тривалого миру на основі права на самовизначення. Австрійсько-угорське правительство пізнало з того, що провізоричний уряд Росії хоче дійти до такої мети, яка покривається з тою, яку назвав міністерство закордонних справ у інтерв'ю (розмові) з дня 31. березня метою австро-угорської монархії. То так треба зазначити, що і австрійсько-угорське правительство і провізоричний уряд у рівній мірі змагають до мира, для обох сторін почесного—до мира, який, як сказано у мировому предложені з дня 12. грудня 1916. р., забезпечив би існування, честь і розвиток воюючих держав. Висказане тоді переконання осередніх держав, що їхні права й їхні оправдані претенсії можна безперечно злути з правами й претенсіями інших націй—це переконання ще в більшій мірі пробивається ся тепер, після заяви провізоричного уряду. А що таким чином цілій світ і народи Росії ясно вже бачать, що Росія не потребує більш бити ся задля своєї оборони й за волю своїх народів—і коли цілі урядів і союзних держав і провізоричного російського уряду однакові—то тепер не важко найти шлях до порозуміння, тим більш, що цісар Австрії і король Угорщини (Карло) в порозумінні зі союзним монархом (Вільгельмом) бажають собі на будуче зажити в мірі та приязні з російським народом, з народом запечеченим у своїх назверхніх та внутрішніх життєвих умовах“.

Справа миру і німецькі соціалісти.

БЕРЛІН, 19. квітня. „Інтернаціональна ко-респонденція“, часопис більшості німецьких соціал-демократів, завважає німецьке правительство, щоби воно безповоротно оголосило свої мирові умови, аби із Росією можна прийти до порозуміння.

Під теперішню хвиллю (так пише Інтернаціональна кореспонденція) має велику вагу те, щоби з боку Німеччини цілком ясно та недвогуздно поставлено умови задля миру. Хоч які дуже відрадні заяві берлінського й віденського правительства, то однаке вони ще не зовсім удоволяють.

Німецькі соціал-демократи мусять настоювати на тому, щоби німецьке правительство приняло заяву російської робітничої класи, і щоби воно відразу заявило ся за миром без забору і без відшкодування. Не треба сумнівати ся, що Бетман-Гоньвег (президент міністрів), німецький і австрійський цісар готові до миру без забору. Але ж цого вони ще так ясно не заявили, як то вимагає прискорення заведення миру.

Хроніка таборового життя.

У пятницю, дня 13. квітня мала Генеральна Рада надзвичайні збори. Збори скликано з приходу приїзду президента С. В. У. т. Скорописа-Йолтуховського, якому Генеральна Рада бажала вручити як свою делегатів до Петербурга Мандат від раштатської громади. Цілий час заїдання обговорювало справу мандату. На вступі дискусії над цею справою пояснив т. президент Скоропис, чому чотири точки уповноваження вийшли стилізовани незгідно з тими думками, які собі табор ставив як мету, як ідеал. Винен у цьому поспіх деяких товаришів одного українського табору. Однаке вага лежить не в формулюванні уповноваження, але в його змісті. Застановивши ся над змістом уповноваження, Генеральна Рада рішила видати т. Скорописові мандат, який ми подаємо нижче.

МАНДАТ Президентові Союза Визволення України добродієві Олександрові Скорописові-Йолтуховському. Генеральна Рада Громади „Самостійна Україна“ найвища кермівнича інституція в таборі полонених Раштат (у Бадені) створена на основі виборчого закону з дня 18. березня 1917. року н. ст. вибрана на підставі загального, рівного, безпосереднього і тайного голосування табором, який належує дванадцять тисяч полонених Українців, на своїх надзвичайних зборах, скликаних у справі делегації до Петербурга представника від полонених Українців, (дня 13. квітня н. ст. 1917. року) одноголосно постановила дати на руки президентові „Союза Визволення України“, добродієві Олександрові Скорописові-Йолтуховському такий мандат:

На підставі пунктів домагань, підписаних членами нашої громади, Генеральна Рада—як

верховна політична інституція цілої громади доручас президентові Скорописові перед московським урядом, всеросійськими Установчими зборами і, де того вимагатиме українська справа, заступати наші національні й політичні інтереси. Рівночасно поручає вона добродієві Скорописові згідно з політичною зрілістю нашої громади, домагати ся, щоб про долю України ніяким робом не рішали Установчі Всеросійські збори, а щоб українське питання національне й політичне життя України, а також відносини її до Росії і до других держав—вирушили тільки українські Установчі збори, скликані на підставі загального, рівного безпосереднього й тайного голосування, і переведені на території, заселені українським народом. Українські Установчі збори мають зібрати ся в нашій столиці, у Київі.

У Середу 18. квітня відбулося звичайне таборове віче. Референт „Центрального Комітету“ дав звідомлення за останні два тижні Комітет одержав деякі дарунки з Росії, як близьку і хліб. Близьку вислав Комітет на ті робітничі команди, які Комітет о це просили.

Хліб постановив Комітет розділити так, щоби половину посили одержали ті товариші, які лишають ся в таборі а другу половину рішив Комітет вислати на команди фабричних і державних робіт.

Опісля реферував т. М—вич про події на світі.

Віче закінчилося відпіванням народного гімну.

19. квітня виїхали на робітничі команди всі мужі довіри.

Повідомлення Редакції.

З причини велиcodних свят може наша часопис вийти в цім тижні лише раз.

П. Лівобережному. Вашу статю „Дума й російська революція“ ми одержали. Помістимо в одному із слідуючих чисел „Розсвіту“.

МАЛЕНЬКИЙ ФЕЙЛІТОН.

Кому треба миру.

— Нікс мир, нікс мир, затарабанили Французи, довідавши ся, що той, що раз приходив до „Руських“, говорив, аби підписували за мир і цілою турбою обстутили своїх союзників. Крім „нікс мир“ ні наші, ні Французи нічого більш не вміли сказати такого, щоб було зрозуміле для тих і для інших, але решту своїх бажань до „союзників“ Французи доповнювали руками, пальцями, язиками, очима та затиснутими кулаками. Із цього всього можна було зрозуміти, що Французи не хотять миру й бояться ся, аби Росія не зробила з Німеччиною окремого миру, бо що ж тоді

І це, що ми говоримо, відноситься ся так добре до касинових товариств, як до всяких інших. Українські робітники повинні зукраїнізувати свої професійні спілки, передусім ті, що або складаються ся чисто всі з Українців із роду, хоч і порущених, а далі й ті, де вони в більшості. Всі кооперативи, не тільки сільські, але й по містах, мусять теж прирати український вигляд: їх члени мусять привикати до розмовної й урядової української мови в товаристві. Скільки ж по наших таборах товаришів пройшло практичний кооперативний курс, скілько навчило ся практично вести книги, скілько брало участь у курсах бухгалтерії! Ці ж курси всі були українські, й тут нікого це не дивувало. Навпаки—було вже загалом дивно, як хто коли сям та там із давньої привички зажине було по російські! Тепер цю нову привичку треба живцем занести на Україну—і всі кооперативи, і всі професіональні спілки, і загалом усі товариства стануть українськими. Привичка—важна річ, із нею лічиться ся треба, ну, так і що ж? Користаймо з того, що привики, і українізуймо наші товариства! Шлях відомий: послідовність і впертість! Впертості (де не треба!) Українця вчити не треба, та й то не лиш для Українця цей шлях приписані! Ним ішли всі інчі народи, які націоналізували своє життя, н. пр. Чехи в Австрії.

Це саме відноситься ся до вживання української мови й так скрізь, по склепах (магазинах) і на публичних місцях. Річ у тому, що на Україні навіть цілком свідомі Українці свою мовою ні в скlepах, ні на публичних місцях не користували ся. Чи зі сорому, чи з якої небудь інчої причини—але скрізь балакали по українські, хіба що селянин (якого в нас купець не поважав)—то як йому не має

купці й так загалом усі не привикли до українського слова й відносили ся часто-густо неважливо, підсмішковували ся т. д. Правда—останніми часами перед війною зажила деяка зміна в цьому напрямі. Ще в 1903. р. в Київі заїджим Галичанам на їх українську заправу відповідали по польськи, пізніше підсмішковувалися, а вже десь так у 1913. р. хоч і відповідали по російські—так уже не сміяли ся. Розуміється, що коли так воно діяло ся, то передусім в інні ми самі. Треба ж увійти в становище купця, по більшій частині чужинця, треба зрозуміти його психолоґію, треба розібрати ся в його світогляді. Кожний на гвант хоче себе пріподобити до моди, хоче конче, щоб його вважали коли не чимось тіршими, ніж усі пані, то все таки чимось ліпшим від селянині. Це останнє відноситься ся передусім до таких купців, що вийшли з наших, з Українців—і то селяні.

Пригадайте собі добре, хто більш підсміхував ся, як ви заправляли в магазині по українські? Чи н. пр. купець-Жид, чи свій, із „Малоросії“? Чи не наломлював кельнер Поляк чи Жидного язика, хотячи вам відповісти в вашій мові, тимчасом як свій, „Малорос“, робив таку міну, що він щось вище від вас? Як це так? Що це, мовляв, за божевільна людина? У городі, між нами, між „образованою“ верствою береться ся балакати по „простому“?

Купець добре знає, що він для публики, а не публика для нього; його інтерес такий, щоб публика до нього горнула ся, то він радо її відповідати мовою, якою схочеш. Тільки ж як ніхто ніколи не буде до нього балакати по українські, хіба що селянин (якого

бути дивно! Треба сказати, що якогось шовінізму або що, з боку купця—хіба що Москви з роду, який себе все ставить „з гори“ до всякої „хахла!“—у нас на Україні не було, а коли б був, то й на нього є лік! На нього лік—бойкот, як це роблять н. пр. Українці в Галичині з польськими купцями, які покупні ображают за їх українську мову. І ми бойкоту вхопимо ся, як нас за вживання нашої мови ображати муть! Тільки ж так далеко воно в нас таки не піде. Найважніша річ, щоб ми раз собі сказали: все і всюди на Україні, де б це не було, ми вживати мемо своєї мови. Розуміється, що як бачити мемо, що люди на нас зовсім не буде розібрати, то ми й розяснимо їй, чого нам треба, не лайкою, не криком, але так, щоб вона зрозуміла що правда за нами—й що їй треба привикати до того, що до Українців—покупнів купців треба балакати по українські. До всіх інших ми прикладати мемо Шевченкову відповідь землячкові: „Ба, ні, говорить я вмію (по російські), та не хочу!“

І в склепу, і в театрі, і в трамваях, і на залізницях, і всюди в урядах, і між собою, і з прислугою, і з великими із малими урядниками (чиновниками) і на прилюдних зіздах, що відбуваються ся на Україні, на зборах, де ми застуваємо свою справу і т. д., і т. д.—скрізь скрізь ми консеквентно балакати мемо по українські. Тим ми змінимо погляди людей на нашу мову, приневолимо відносити ся до неї й до нас, що нею балакаємо, з повагою—і так значоної зумисмо ціле публичне своє життя.

Василь Верниволя.

